

ARGUMENT

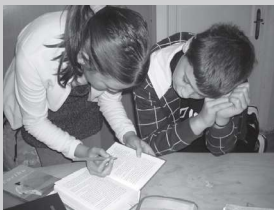
Timp de mai bine de un secol, aria textelor receptate în școală a inclus o singură categorie, și anume categoria operelor literare. Pentru prima dată în istoria disciplinei, programele publicate în perioada 1995-1999 au așezat, alături de categoria operelor/textelor literare, și textele nonliterare. În ceea ce privește programele aprobate în 2017, acestea extind încă o dată aria textuală și includ, alături de textele literare și nonliterare – reunite în categoria textelor continue –, alte două categorii: textele discontinue și cele multimodale.

Amplificarea recentă a câmpului textual impune extinderea semantică a termenului „text”, astfel încât acesta să denumească nu doar construcțiile discursive standard (în care modul de expresie al unui conținut ideatic și/sau afectiv este modul lingvistic), ci și construcțiile complexe (în care expresia conținutului ideatic și/sau afectiv este mixtă/ multimodală: modul lingvistic coexistă cu modul iconic și/sau cu cel auditiv). Menționez, de asemenea, faptul că modificarea câmpului textual și, pe cale de consecință, extinderea semnificației termenului „text”, impune extinderea semnificației termenului „lectură” sau, mai simplu, înlocuirea lui cu termenul „receptare” (mai adecvat proceselor de actualizare a sensurilor unui text multimodal).

Privită din punctul de vedere al formării competenței de lectură/receptare de text, extinderea impusă de documentele în vigoare se definește prin efecte predominant pozitive. Dintre acestea menționez faptul că inițierea în lectură permite, prin zona textuală amplă pe care o acoperă, explorarea unor teme și a unor moduri de expresie nu doar diverse, ci și actuale.

Privită din punctul de vedere al formării competenței de lectură a textului literar, extinderea perspectivei are, în mod cert, efecte negative, deoarece limitează durata consacrată literaturii. Or, cuvântul „literatură” numește cea mai nobilă categorie de texte, valoare datorată nu doar conținutului –

dens și polisemantic – al operelor, ci și unor cizelări lingvistice și compoziționale de excepție. În plus, creația literară este cea mai coerentă, mai compactă, mai „continuă” formă de text continuu, valoare datorată nu doar unității inextricabile existente între conținut și formă, ci și prezenței unor direcții de semnificație cursive și pregnante, semnificații ce îi conferă dimensiuni formative multiple.

Integrarea, în noile programe, a celor trei categorii de texte impune restructurarea didacticii lecturii, proces ce poate fi realizat prin interogarea scenariilor și a grilelor de lectură existente și prin multiplicarea acestora în acord cu noile categorii de texte, dar și prin redimensionarea modelului de receptare a literaturii, astfel încât efectele negative provocate de extinderea ariei textuale să poată fi corectate.

Alina Pamfil